

עדותם של יהודים, בורחי המצודה התשיעית בקובנה, על שרפת גופות הנרצחים

... זיכרון דברים, קובנה, 26 בדצמבר 1943

אנו החתומים מטה, קבוצת כלואי המצודה התשיעית, שברחו משם בליל 25, אור ליום 26 בדצמבר ש"ז: וסלניצקי י"ל (ואסילנקו), דיסקאנט א', פייטלסון א', גלבטרונוק מ', קראקינבסקי פ', דייץ מ', וילנצ'וק א', פילובניק ט', גמפל, אידלסון ש', ומאנייסקין – חיברנו זכרון דברים זה על העניינים שלהלן: (1) במשך השנים 1941-1942 השתמש הפיקוד הגרמני בשטחה של המצודה התשיעית לביצוע טבח המונים; (2) כדי לטשטש פשע זה ארגנה המפקדה הגרמנית על ידי ראש הגסטאפו בקובנה, את פתיחתם של כל הבורות שנקברו בהם קורבנות הטבח וניגשה לשריפת הגוויות; (3) לביצוע עבודות אלה הביא הגסטאפו למצודה בסוף אוקטובר – ראשית נובמבר – 72 איש: 34 שבויי מלחמה סובייטים, 14 פרטיזנים יהודים, 3 רוסים מקומיים, שנתפסו בביצוע מעשי חבלה, 4 נשים – 3 יהודיות ופולניה אחת – וכן 17 יהודים מגטו קובנה; (4) העבודה אורגנה כך, שלאוכלוסיית הסביבה ולשום איש אחר לא יודע דבר ממה שנעשה בשטחה של המצודה התשיעית. בקוטר של 2 ק"מ נתלו מודעות שאסרו להתקרב למצודה, תוך איום במוות בירייה. מקום העבודה, בשטח של 2-3 הקטאר, תוחם בגדר בד. האנשים שביצעו את העבודה נחרץ גורלם שלא יצאו חיים מן המצודה. עדות לכך תשמש העובדה, שאחד מיהודי הגטו שחלה במעי העיוור, נורה ב-5 בנובמבר ו-7 שבויי מלחמה – קשישים ונכים – נורו ב-13 בנובמבר ש"ז. נותרו איפה בעבודה 64 איש; (5) במשך זמן העבודה, מן ה-1 בנובמבר ועד ה-25 בדצמבר (יום הבריחה) נפתחו 4 וחצי בורות, כל אחד מהם 100-120 מטר אורכו, 3 מטר רוחבו ומטר וחצי עומקו, והוציאו מהם למעלה מ- 12,000 גוויות – גברים, נשים וילדים. גוויות אלה הוערמו ערימות-ערימות, 300 בכל ערימה, והועלו באש. שרידי המדורות, פחמים ועצמות, נשחקו לאפר במכתשים. האפר עורבב באדמה כדי שלא יישאר ממנו זכר; (6) כדי למנוע כל אפשרות של בריחה בזמן העבודה היו העובדים כבולים בשרשראות. מסביב הוצבו מגדלים ובהם מכונות ירייה. אנשי המשמר היו מזויינים בתת-מקלעים ובאקדחים; (7) בין 12,000 הגוויות שנשרפו היו כ- 7,000 יהודי קובנה; (8) מראה הגוויות העיד כי תחילה היו דוחפים את הקורבנות אל תוך הבורות ואחר-כך יורים בהם. הדבר גרם שרבים נקברו חיים – פצועים או בלתי נפגעים לגמרי; (9) ביום הבריחה נשאר עוד בורות רבים שטרם נפתחו. ראשי הגסטאפו חשבו לסיים את העבודה עד ל-1 לפברואר

(אחת עשרה חתימות)

מקור: יצחק ארד, ישראל גוטמן ואברהם מרגליות (עורכים), **השואה בתיעוד. מבחר תעודות על חורבן יהודי גרמניה ואוסטריה פולין וברית המועצות, יד ושם, ירושלים תשל"ח, עמ' 377-378.**